

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, dnia 5 października 2015 r.

Adam Bodnar

II.519.2097.2014.MBe

Pan

Marian Zembala

Minister Zdrowia

Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Na tle wniosków kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich wyłonił się **problem nieadekwatności przepisów dotyczących warunków i sposobu dokonywania badań prewencyjnych na zawartość alkoholu w organizmie kierującego pojazdem lub innej osoby**, na podstawie art. 129 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym* (j.t. Dz.U.2012.1137 ze zmianami; dalej: P.r.d.).

Obecny stan prawny w powyższym zakresie został ukształtowany w następstwie nowelizacji powołanej ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym* dokonanej na podstawie art. 125 pkt 12 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. *o kierujących pojazdami* (Dz.U.2015.155 j.t) i obowiązuje od dnia 19 stycznia 2013 r. W szczególności do ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* wprowadzony został przepis art. 129i P.r.d., który w ust. od 1 do 3 reguluje sposób przeprowadzania badań na zawartość alkoholu w organizmie. Zgodnie z tymi przepisami badanie w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu przeprowadza się przy użyciu urządzeń elektronicznych dokonujących pomiaru stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu. Jeżeli stan osoby podlegającej badaniu uniemożliwia jego przeprowadzenie urządzeniem elektronicznym lub osoba ta odmawia poddania się takiemu badaniu, ustalenie zawartości w organizmie alkoholu następuje na podstawie badania krwi lub moczu. Badanie w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu może być przeprowadzone również w razie braku zgody kierującego, o czym należy go uprzedzić. Natomiast art. 129i ust. 4 stanowi, iż „warunki oraz sposób przeprowadzania badań, o których mowa w ust. 1 i 2 [to

jest w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu], określa ustawa z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.)”.

Już samo zacytowane odesłanie do przepisów ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* wywołuje wątpliwości. W ustawie tej bowiem przewidziane jest przeprowadzenie badania na zawartość alkoholu w organizmie w dwóch przypadkach: w art. 40¹ ust. 1 i 2 powołanej ustawy, gdzie wskazuje się, że podstawą przyjęcia osoby doprowadzonej do izby wytrzeźwień, placówki lub jednostki Policji jest wynik badania na zawartość alkoholu w organizmie tej osoby wskazujący na stan nietrzeźwości oraz w art. 47, który w ustępie pierwszym, jako przesłankę niezbędną przeprowadzenia badania wymienia „podejrzanie, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione po spożyciu alkoholu”.

W odniesieniu do sytuacji uregulowanych w art. 40¹ ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* oraz w art. 47 tej ustawy wydane zostały akty wykonawcze.

W szczególności, na podstawie art. 42³ ust. 5 Minister Zdrowia wydał rozporządzenie z dnia 8 grudnia 2014 r. *w sprawie izb wytrzeźwień i placówek wskazanych lub utworzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego* (Dz. U. 2014. poz.1850). W rozporządzeniu tym, na podstawie art. 42³ ust. 5 pkt 5 cyt. ustawy regulowany jest sposób przeprowadzenia badania na zawartość alkoholu.

Z kolei w wykonaniu delegacji ustawowej zawartej w art. 47 ust. 2 ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* Minister Zdrowia i Opieki Społecznej wydał w dniu z dnia 6 maja 1983 r. rozporządzenie *w sprawie warunków i sposobu dokonywania badań na zawartość alkoholu w organizmie* (Dz. U. Nr 25 poz. 117). Akt ten nie był do chwili obecnej nowelizowany.

W ocenie Rzecznika okoliczności prowadzenia badań na zawartość alkoholu w organizmie wyszczególnione w powołanych przepisach ustawy *o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi* i przepisach wykonawczych są na tyle odmienne od sytuacji opisanej w art. 129 ust. 2 pkt. 3 p.r.d., że nie jest możliwe stosowanie ich w odniesieniu do badań osób kierujących pojazdami lub osób, wobec których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogły kierować pojazdem w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości.

Jak wynika z informacji uzyskanych przez Rzecznika z Komendy Głównej Policji prace nad wydaniem nowego aktu wykonawczego na podstawie art. 47 ust. 2 *ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, mające na celu uwzględnienie w tym akcie

sytuacji, o której mowa w art. 129 ust. 2 pkt 3 P.r.d., nie doprowadziły do tej pory do wydania nowego lub znowelizowanego obowiązującego rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu dokonywania badań na zawartość alkoholu w organizmie.

Zasadniczym problemem w tym zakresie, podniesionym w powołanej odpowiedzi z Komendy Głównej Policji, jest zakres upoważnienia zawarty w art. 47 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zakres ten odnosi się bowiem wyłącznie do sytuacji wskazanej w art. 47 ust. 1 tej ustawy, a więc gdy istnieje podejrzenie, że przestępstwo lub wykroczenie zostało popełnione po spożyciu alkoholu. Wydaje się, że bez zmiany treści art. 47 nie ma prawnej możliwości, aby akt wykonawczy wydany na podstawie art. 47 ust. 2 ustawy mógł dotyczyć prewencyjnych badań osób kierujących pojazdami, prowadzonych na podstawie przepisów P.r.d.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich opisana wyżej sytuacja wywołuje wątpliwości co do tego, w jaki sposób funkcjonariusze Policji powinni prowadzić badania prewencyjne na zawartość alkoholu w organizmie na podstawie art. 129 ust. 2 pkt 3 P.r.d. i je dokumentować, a nawet, czy wobec braku wyraźnej regulacji są uprawnieni do wykonywania takich badań. Jednocześnie, zdaniem Rzecznika badania prewencyjne osób prowadzących pojazdy są ważnym elementem mającym na celu ograniczanie niebezpiecznego zjawiska, jakim jest prowadzenie pojazdów w stanie po użyciu alkoholu lub nietrzeźwości.

Z drugiej jednak strony konieczne jest, aby przepisy pozwalające na daleko idącą ingerencję w sferę praw i wolności obywatelskich w sposób dostatecznie precyzyjny określały obowiązki obywateli i uprawnienia funkcjonariuszy w tym zakresie. Warto w tym miejscu zauważyć, że odmowa poddania się badaniu na zawartość alkoholu w organizmie może stanowić podstawę do użycia przez funkcjonariuszy Policji środków przymusu bezpośredniego i przeprowadzenie badania wbrew woli zainteresowanego (art. 129 ust. 3 P.r.d.)

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich występuje obecnie pilna potrzeba uregulowania przedstawionego zagadnienia z uwzględnieniem zarówno praw jednostki poddawanej badaniu na zawartość alkoholu w organizmie, jak również potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Przedstawiając Panu Ministrowi powyższe rozważania uprzejmie proszę o ustosunkowanie się do opisanego problemu oraz o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o zajętym stanowisku i ewentualnie podjętych działaniach.

Z poważaniem

Podpis na oryginale